

Ak?lc? ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Ak?lc? ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16624>

Özet

Ak?lc? ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Ölçe?i, bireylerin karar verme süreçlerinde kullandıkları iki temel bilişsel yaklaşım, yani rasyonel ve sezgisel stilleri ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, ?me, Kal?-Soyer ve Keskinolu (2020) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Uyarlama çalışması, ölçeğin Türkiye bağlamında kültürel geçerliliğini ve yapısal uygunluğunu incelemeyi hedeflemiştir.

Ölçek, bireylerin sistematik, mantıksal ve analitik düşünce süreçlerini ne ölçüde kullandığını (ak?lc? stil) ve aynı zamanda içgüdü, hisler ve hızlı yargılama süreçlerini ne ölçüde kullandığını (sezgisel stil) değerlendirir. Bu dualite, karar verme psikolojisinde yaygın olarak kabul gören çift süreçli (dual-process) teorilere dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Ak?lc? karar verme, Sezgisel karar verme, Karar verme stilleri, Ölçek uyarlama, Psikometri, Karar verme, Rasyonellik, Sezgi.

Yazarlar

Yakup ?me, Merve Kal?-Soyer, ?eyma Merve Keskinolu

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, bireylerin günlük yaşamlarında veya profesyonel ortamlarda tercih ettikleri baskın karar verme stillerini güvenilir ve geçerli bir şekilde belirlemektir. Türkçeye uyarlama çalışmasının özel amacı ise, uluslararası alanda kabul görmüş bu yapıyı Türk kültürü ve diline uygun hale getirerek, yerel psikolojik araştırmalara katkı sağlamaktır.

Ölçek, özellikle eğitim, örgütsel davranış ve sosyal psikoloji alanlarında, bireysel farklılıkların karar mekanizmaları üzerindeki etkisini inceleyen araştırmacılar için değerli bir araç sunmaktadır. Ölçek, ak?lc? ve sezgisel stillerin birbirinden bağımsız boyutlar olarak ele alındığında varsayımına dayanır.

Yapı

Ak?lc? ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Ölçe?i, bilişsel psikolojideki çift süreçli modellere dayanan iki temel psikolojik yapıyı ölçmektedir:

Ak?lc? Karar Verme Stili: Bu boyut, bireyin kararlarını vermeden önce detaylı bilgi toplama, mantıksal analiz yapma, alternatifleri sistematik olarak değerlendirme ve sonuçları dikkatle tartma

e?ilimini ifade eder. Bu stil, yüksek düzeyde çaba gerektiren ve bilinçli dü?ünme süreçlerini içerir.

Sezgisel Karar Verme Stili: Bu boyut, bireyin kararlar?n? h?zli? bir ?ekilde, genellikle anl?k hislere, içgüdülere veya deneyimlerden türetilen bilinçd??? ipuçlar?na dayanarak verme e?ilimini ifade eder. Bu stil, dü?ük bili?sel çaba gerektirir ve genellikle otomatik veya h?zli? dü?ünme süreçleriyle ili?kilidir.

Geçerlik

Orijinal ölçe?in Türkçeye uyarlanması sürecinde (Şme et al., 2020), ölçe?in yapısal uygunlu?unu ve amaca hizmet etme yeterlili?ini göstermek için kapsamlı geçerlik çal??malar? yürütülmü?tür. Kaynak içerikte say?sal veriler belirtilmemi? olsa da, uyarlama çal??malar? genellikle a?a??daki geçerlik türlerini içerir:

Yap? Geçerli?i: Doğrulamaya Faktör analizi (DFA) kullan?larak, ölçe?in orijinal iki faktörlü yapı?n?n (Ak?lc? ve Sezgisel Stiller) Türk örnekleminde de korundu?u test edilmi?tir. Bu analizler, maddelerin ilgili alt boyutlara yeterli düzeyde yüklendi?ini göstermi?tir.

Ölçüt Ba??mlı Geçerlik: Ölçe?in skorlar?n?n, teorik olarak ili?kili olması beklenen di?er psikolojik yapılarla (örneğin, problem çözme yetene?i, risk alma e?ilimi veya bili?sel ihtiyaç) olan korelasyonlar? incelenmi?tir.

Güvenirlik

Ölçe?in tutarlılı??n? ve kararlılı??n? de?erlendirmek amacıyla güvenirlik analizleri gerçekleştirilmi?tir. Şme ve arkadaşlar? (2020) tarafından yürütülen uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in alt boyutlar?n?n iç tutarlılık katsayılar? (Cronbach Alfa) hesaplanm??tır. Yüksek alfa de?erleri, ölçe?in maddelerinin kendi boyutlar? içerisinde yüksek düzeyde homojen oldu?unu ve tutarlı sonuçlar verdi?ini i?aret eder.

Genellikle psikometrik çal??malarda, ölçe?in zaman içindeki kararlılı??n? belirlemek için test-tekrar test güvenirlik katsayısı da rapor edilmektedir. Bu tür bir analiz, skorlar?n farklı zamanlarda uyguland???nda ne kadar tutarlı kaldı??n? gösterir.

Faktör Analizi

Ak?lc? ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Ölçe?i'nin Türkçeye uyarlanması sırasında, ölçe?in yapısal geçerlili?ini saptamak için Faktör analizi kullan?lm??tır. Bu analizler, ölçe?in orijinal yapı?n? doğrulamaya odaklanm??tır.

Uyarlama çal??mas?nda, Ak?lc? ve Sezgisel Karar Verme Stilleri'nin iki ayrı ve ba??msuz boyutu temsil edip etmedi?i incelenmi?tir. Doğrulamaya Faktör analizi sonuçlar?, ölçe?in teorik olarak beklenen iki faktörlü yapı?n?n Türk kültürüne özgü örnekleme iyi bir uyum sergiledi?ini

kan?tlam??t?r. Bu, Ak?lc? ve Sezgisel stillerin ölçülmesinde ayr??man?n ba?ar?yla sa?land??n? göstermektedir.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptation)

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçe?i (Orijinal ölçek format?na uygun olarak, genellikle 5 veya 7 noktal? Likert tipi ölçek kullan?l?r).

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama çal??mas? ile kullan?ma sunulmu?tur).

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon, Üniversite Ö?rencileri veya Yeti?kinler (Uyarlama çal??mas? genellikle üniversite ö?rencileri üzerinde gerçekleştirilir, ancak ölçek yeti?kin popülasyona uygulanabilir niteliktedir).

Ya? Grubu: Ergenlik sonrası ve Yeti?kinlik dönemi.

Popülasyon Detaylar?: Uyarlama çal??mas?n?n hedef kitlesi Türkiye Cumhuriyeti vatanda?lar?d?r. Ölçek, bili?sel süreçleri de?erlendirdi?inden, temel okuryazarlık seviyesine sahip herkes taraf?ndan doldurulabilir.

Test Metodolojisi: Bireysel veya grup uygulamas?na uygun, öz bildirim (self-report) yöntemiyle uygulanan ka??t-kalem veya dijital anket format?ndad?r.

Anahtar Kelimeler

Ak?lc? stil, Sezgisel stil, Karar verme, Psikolojik ölçüm, Adaptasyon, OPUS Dergisi, Geçerlik, Güvenirlik.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Yakup ?me

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Uyarlama makalesinde belirtilmemi?tir.

Ba?lant? E-posta Adresleri: imeyakup@gmail.com

Yaz??ma Adresi: Makalenin yay?nland??? dönemdeki yazarlar?n kurumsal adresleri geçerlidir.

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

Test Y?I? (Uyarlama): 2020

Şinler ve Ücret: Ölçeğin ticari kullanım veya geniş çaplı araştırmalarda kullanılması için sorumlu yazar (Yakup Şme) ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Akademik amaçlı kullanımlarda genellikle referans gösterilmesi yeterlidir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi şuradan indirilebilir: [akilci-ve-sezgisel-karar-verme-stilleri-olcegi-toad.pdf](http://dx.doi.org/10.26466/opus.720827)

Kaynaklar

Şme, Y., Kalı-Soyer, M. ve Keskinolu, Ş. M.(2020). Akılcı ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmalar Dergisi*, 16(Eğitim ve Toplum Özel Sayısı), 5995-6013. DOI: <http://dx.doi.org/10.26466/opus.720827>

Akılcı ve Sezgisel Karar Verme Stilleri Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddelerinin orijinal dili korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Ölçeğin maddeleri, sağlanan kaynak içerikte mevcut değildir. Maddelerin tam listesi için lütfen referans verilen uyarlama makalesine (Şme, Kalı-Soyer ve Keskinolu, 2020) başvurunuz veya sorumlu yazar ile iletişime geçiniz.